เอกสารวิชาการ (Concept Paper)
กิจกรรมถอดบทเรียน

เรื่อง การเสริมสร้างระบบและกลไกการจัดการ
ฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรม
“JUST-USE: จากคลังเอกสารสู่เครื่องมือตัดสินใจเชิงกลยุทธ์”

จัดทำโดย กลุ่มจามจุรี

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๒๑
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี ๒๕๖๙

เอกสารนำเสนอในรูปแบบ One Page Summary

JUST-USE

“จากคลังเอกสาร” สู่ “เครื่องมือตัดสินใจเชิงกลยุทธ์”

ปัญหาและสาเหตุ
การเป็นคลังข้อมูลเชิงรับ

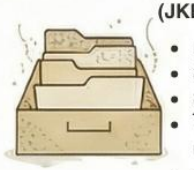

ฐานความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรม (JKB) ยังใช้งานไม่เต็มศักยภาพ

- เป็นเพียงที่จัดเก็บข้อมูลเชิงรับ
- ข้อมูลวิจัยและนวัตกรรมไม่ครบถ้วน
- ขาดมาตรฐานข้อมูลทั่วไป
- ไม่ใช่ฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ
- การใช้งานแบบData Information

ระบบไม่เป็นมิตรกับผู้ใช้

- คลังเอกสารที่ค้นหาข้อมูลได้ยาก
- ขาดการจัดหมวดหมู่
- ใช้บุคคลากรในการลงข้อมูล อาจเกิดข้อผิดพลาด

องค์ความรู้ไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์

- ยังขาดการเชื่อมโยงงานวิจัยกับการตัดสินใจเชิงนโยบายและการนำไปสู่หน่วยงาน
- ขาดระบบ Knowledge Management
- ไม่สามารถสนับสนุนการตัดสินใจ (DSS) ของผู้บริหาร

สาเหตุ

- ขาดแรงจูงใจเชิงระบบในการปรับปรุงข้อมูล
- มุ่งเน้นการจัดเก็บและการรายงาน
- ไม่ได้ยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง

ระเบียบวิธีวิจัย

- **วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล**: ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อยผู้แทนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
- **การวิเคราะห์ข้อมูล**: ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

การเสริมบทบาทคณะกรรมการในระดับประเทศ และสร้างแรงจูงใจให้นำเข้าข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

- การกำกับดูแล การนำเข้า-ใช้งาน
- บูรณการ KPI
- การจัดอันดับองค์กร
- การจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและนวัตกรรม

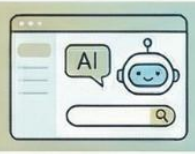

ออกแบบระบบมุ่งเน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง

- สร้างระบบใหม่ตามความต้องการของผู้ใช้
- Standard Data Set
- จัดหมวดหมู่
- การค้นหาอัจฉริยะ (AI, แชทบอท)
- นำเข้าข้อมูลที่สะดวกยิ่งขึ้น

สร้าง "ตลาดนวัตกรรม"

- พัฒนากลไกในการจับคู่ผลงานวิจัยกับผู้ใช้งาน
- การจัดอันดับและติดตามผลงานวิจัยประยุกต์
- พัฒนาบุคลากรด้านการจัดการความรู้
- มีระบบจับคู่นักวิจัยกับปัญหาวิจัยที่สนใจ

ความเชื่อมโยงเชิงนโยบาย

- แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2566–2569)
- กรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม (2566–2569)
- กรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม JUSTER Framework
- พ.ร.บ. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564

ผลลัพธ์
เครื่องมือเชิงกลยุทธ์

- เสริมสร้างศักยภาพการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์
- ระบบที่ใช้งานง่ายและเป็นมิตรกับผู้ใช้
- ประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในทางปฏิบัติ

ระบบเดิม VS ระบบใหม่

เน้นการจัดเก็บข้อมูลและการนำเสนอรายงาน	สนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (DSS)
สืบค้นได้ยาก ต้องใช้คำสำคัญหรือชื่อโครงการที่เฉพาะเจาะจง	ค้นหาได้สะดวกตามภารกิจ ประเด็นปัญหาและการนำไปใช้
ข้อมูลที่ถูกตัดทอนทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและขาดการติดตามผล	อัปเดตแบบเรียลไทม์ ลดความซ้ำซ้อนและติดตามผลของการนำวิจัยไปใช้ได้มีประสิทธิภาพ

ใช้นะ ใช้ดี ใช้ได้จริง

บทคัดย่อ

ภายใต้บริบทของการปฏิรูประบบบริหารงานยุติธรรมและการปฏิรูประบบการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ รัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมผ่านการกำหนดกรอบนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบฐานข้อมูล การบูรณาการองค์ความรู้ และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนการบริหารและการกำหนดนโยบาย อย่างไรก็ตาม แม้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของไทยจะมีการดำเนินงานวิจัยและมีการจัดตั้งฐานความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมแล้ว แต่การใช้งานจริงของระบบยังคงอยู่ในระดับการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศเป็นหลัก ส่งผลให้องค์ความรู้จำนวนมากไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อจำกัดของระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมของไทย และเสนอแนวทางการเสริมสร้างระบบและกลไกดังกล่าวให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการทบทวนเอกสารเชิงนโยบาย แนวคิดทางวิชาการ การวิเคราะห์ระบบ และการสังเคราะห์มุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญมิได้จำกัดอยู่ที่ข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี หากแต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของฐานข้อมูล การออกแบบระบบที่ไม่ยึดผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง การขาดกลไกจูงใจเชิงระบบ และการขาดกระบวนการจัดการความรู้ที่เชื่อมโยงงานวิจัยกับการตัดสินใจและการปฏิบัติงานจริง เพื่อตอบโจทย์ปัญหาดังกล่าว งานศึกษานี้นำเสนอนวัตกรรมเชิงระบบภายใต้แนวคิด “JUST-USE: จากคลังเอกสารสู่เครื่องมือตัดสินใจเชิงกลยุทธ์” ซึ่งมุ่งยกระดับฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมจากการเป็นเพียงแหล่งจัดเก็บข้อมูลไปสู่การเป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายและการปฏิบัติงานจริง โดยอาศัยกรอบแนวคิด Data–Information–Knowledge–Wisdom (DIKW) เป็นฐานในการออกแบบ เพื่อให้งานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมสามารถถูกนำไปใช้ เกิดผลลัพธ์เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ และสามารถต่อยอดได้อย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การยกระดับการบริหารงานยุติธรรมบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ฐานข้อมูลงานวิจัย, กระบวนการยุติธรรม, การใช้ประโยชน์งานวิจัย, นวัตกรรมเชิงระบบ

Abstract

Within the context of reforms in justice administration and the national research and innovation system, the government has placed increasing emphasis on promoting the concrete utilization of research and innovation outputs through the establishment of relevant policy and legal frameworks. These efforts focus on the development of database systems, the integration of knowledge, and the use of empirical evidence to support administration and policy formulation. However, although agencies within Thailand's justice system have conducted research and established a justice knowledge base, the actual use of these systems remains largely limited to data and information storage. As a result, a substantial body of knowledge has not been fully utilized for either policy-making or practical implementation. This study aims to analyze the current problems and limitations of the mechanisms for managing research and innovation databases within Thailand's justice system, and to propose approaches for strengthening these systems and mechanisms to enable more effective utilization. The study is based on a review of policy documents, academic literature, system analysis, and the synthesis of perspectives from relevant stakeholders. The findings indicate that the key challenges are not merely technological constraints, but structural issues related to the role of research databases, system designs that are not user-centered, the lack of systemic incentive mechanisms, and the absence of effective knowledge management processes that link research outputs to decision-making and operational practices. To address these challenges, this study proposes a systemic innovation under the concept of "JUST-USE: From Document Repositories to Strategic Decision-Making Tools." This approach seeks to elevate research and innovation databases from being simple storage repositories to becoming decision-support systems for both policy-making and practical operations. The design is grounded in the Data–Information–Knowledge–Wisdom (DIKW) framework, with the objective of enabling research and innovation in the justice system to be effectively utilized, generate tangible policy and practical outcomes, and be sustainably extended. Ultimately, this approach aims to advance justice administration toward genuine evidence-based governance.

Keywords: Research Database; Justice System; Research Utilization; Systemic Innovation

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
- บทคัดย่อ	ก
- Abstract	ข
- สารบัญ	ค
- สารบัญภาพ	ง
๑. ที่มาและความสำคัญของปัญหา	๑
๒. วัตถุประสงค์ในการศึกษา	๒
๓. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๒
๔. ระเบียบวิธีการศึกษา	๘
๕. บทวิเคราะห์	๘
๖. สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๖
๗. บรรณานุกรม	๑๘
๘. ภาคผนวก	๑๙

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
ภาพที่ ๑ ลำดับชั้นการยกระดับคุณค่าของข้อมูล (DIKW) และนัยต่อการพัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรม สู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย	๓
ภาพที่ ๒ ลำดับการยกระดับคุณค่าของข้อมูลสู่การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติภายใต้แนวคิด JUST-USE	๑๒
ภาพที่ ๓ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างฐานความรู้ ด้านกระบวนการยุติธรรมเดิม และฐานข้อมูลวิจัย และนวัตกรรมตามแนวคิดใหม่	๑๔
ภาพที่ ๔ นวัตกรรมที่นำเสนอภายใต้ชื่อ “JUST-USE: จากคลังเอกสารสู่เครื่องมือตัดสินใจเชิงกลยุทธ์”	๑๕

การเสริมสร้างระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรม

ยธก.๒๑ กลุ่มจามจุรี

๑. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ข้อมูลและองค์ความรู้จากงานวิจัยและนวัตกรรมถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการบริหารภาครัฐและการกำหนดนโยบายสาธารณะ เนื่องจากเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ช่วยสนับสนุนการวางแผน การตัดสินใจ และการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ดี การมีข้อมูลเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ หากปราศจากระบบและกลไกในการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ การนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นได้อย่างจำกัด ดังนั้น การจัดให้มีฐานข้อมูลกลางที่สามารถรวบรวม จัดระบบ เชื่อมโยง และเอื้อต่อการเข้าถึงข้อมูลวิจัยและนวัตกรรม จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการยกระดับการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม (OECD, ๒๐๒๐)

ในส่วนของประเทศไทย กระบวนการยุติธรรมภายใต้การกำกับของกระทรวงยุติธรรมประกอบด้วยหน่วยงานจำนวนมากที่มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ตั้งแต่งานสอบสวน การฟ้องคดี การพิจารณาพิพากษา การบังคับโทษ การฟื้นฟูผู้กระทำผิด ไปจนถึงการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย หน่วยงานเหล่านี้ได้ดำเนินการวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ และสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาเชิงระบบและเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน (สำนักงานกิจการยุติธรรม, ๒๕๖๖) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานวิจัยและนวัตกรรมยังคงมีลักษณะกระจัดกระจาย แยกส่วน และขาดการเชื่อมโยงเชิงระบบ ส่งผลให้องค์ความรู้ที่มีอยู่จำนวนมากไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ

ภายใต้บริบทของการปฏิรูประบบบริหารงานยุติธรรมและการปฏิรูประบบการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ รัฐได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมอย่างชัดเจน โดยกำหนดกรอบนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๖๙ และกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๖๙ ซึ่งเน้นการพัฒนาระบบฐานข้อมูล การบูรณาการองค์ความรู้ และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อสนับสนุนการบริหารงานยุติธรรมอย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานกิจการยุติธรรม, ๒๕๖๖) รวมถึงกรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม JUSTER Framework ที่มุ่งเน้นทำให้การวิจัยไม่ใช่กิจกรรมแยกส่วน แต่เป็นกลไกเชื่อมโยงทุกฝ่ายในระบบยุติธรรม และให้ความสำคัญกับการกำหนดกรอบการวิจัยที่มุ่งเน้นให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์จริง มีเป้าหมายการวิจัยที่สอดคล้องเชิงกลยุทธ์ทั้งสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้กำหนดหลักการสำคัญในการผลักดันให้หน่วยงานของรัฐนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงสาธารณประโยชน์ (พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม, ๒๕๖๔)

ปัจจุบัน กระบวนการยุติธรรมของไทยได้มีการพัฒนาฐานความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรม หรือ Justice Knowledge Base (JKB) ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งรวบรวมผลงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานกิจการยุติธรรม, ๒๕๖๖) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการจัดตั้งฐานข้อมูลดังกล่าวเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์องค์ความรู้ในระดับระบบ แต่ในทางปฏิบัติยังคงพบข้อจำกัดเชิงโครงสร้างหลายประการ โดยเฉพาะการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะกระจัดกระจายและแยกส่วนระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ แต่ละหน่วยงานมีการจัดทำและบริหารจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยของตนเอง แต่ยังไม่มีการนำส่งหรือเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ฐานข้อมูลกลางอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ ส่งผลให้ข้อมูลที่ปรากฏใน JKB ไม่สะท้อนภาพรวมของผลงานวิจัยที่มีอยู่จริง

นอกจากนี้ ยังพบว่าการออกแบบระบบฐานข้อมูลมุ่งเน้นการจัดเก็บและการรายงาน มากกว่าการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ โดยขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับกระบวนการทำงานจริงของหน่วยงาน ส่งผลให้ไม่สามารถสืบค้นงานวิจัยตามด้านหรือประเด็นที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งฐานข้อมูลยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ตัวอย่างเชิงประจักษ์สามารถสะท้อนผ่านกรณีการค้นหาผลงานวิจัยของบางหน่วยงาน ซึ่งปรากฏผลลัพธ์เพียง ๓ รายการ จากผลงานจริงทั้งหมด ๑๐ รายการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของระบบในปัจจุบัน

ข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลให้งานวิจัยและนวัตกรรมจำนวนมากไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ และสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาและเสริมสร้างระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมให้มีความเป็นระบบ เชื่อมโยง และเอื้อต่อการนำไปใช้ประโยชน์จริงทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานยุติธรรม ลดความซ้ำซ้อนของงานวิจัย และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมโดยรวม

๒. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อจำกัดของระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรม

๒.๒ เพื่อวิเคราะห์ระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบัน

๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ ข้อเท็จจริงและกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรม

การจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย จำเป็นต้องพิจารณาภายใต้กรอบนโยบายและกฎหมายระดับชาติที่กำหนดทิศทางการพัฒนาระบบยุติธรรมในภาพรวม โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้ความสำคัญกับการยกระดับประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรม ผ่านการใช้ข้อมูลและองค์ความรู้เชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งนี้ แนวนโยบายดังกล่าวสะท้อนความจำเป็นของระบบข้อมูลที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน มีมาตรฐานร่วม และสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างเป็นระบบ (สำนักงานกิจการยุติธรรม, ๒๕๖๖)

ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๖๙ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีเอกภาพและเชื่อมโยงกันมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการบูรณาการข้อมูล การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง และการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการปรับปรุงกระบวนการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานกิจการยุติธรรม, ๒๕๖๖)

นอกจากนี้ กรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๖๙ ซึ่งจัดทำภายใต้การกำกับของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ได้กำหนดประเด็นและทิศทางการวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของกระบวนการยุติธรรมในแต่ละมิติ (สำนักงานกิจการยุติธรรม, ๒๕๖๖) อย่างไรก็ดี กรอบดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นแนวทางเชิงนโยบายที่ขาดกลไกเชิงบังคับในการเชื่อมโยงการผลิตผลงานวิจัยเข้ากับระบบฐานข้อมูลกลาง และการนำไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยยังขึ้นอยู่กับดุลพินิจและความพร้อมของแต่ละหน่วยงานเป็นสำคัญ ในขณะที่กรอบการวิจัยเพื่อพัฒนา

กระบวนการยุติธรรม JUSTER Framework ที่เสนอโครงสร้างที่ประกอบไปด้วยบุคลากร กลไกสถาบัน ทุน เทคโนโลยีและวัฒนธรรมที่ทำให้การวิจัยไม่ใช่กิจกรรมแยกส่วน แต่เป็นกลไกเชื่อมโยงทุกฝ่ายในระบบยุติธรรม และให้ความสำคัญกับการกำหนดกรอบการวิจัยที่มุ่งเน้นให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์จริง มีเป้าหมายการวิจัยที่สอดคล้องเชิงกลยุทธ์สนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย จัดการกับความท้าทาย ยกระดับสมรรถนะของห่วงโซ่คุณค่ายุติธรรม (Justice Value Chain)

ในด้านกฎหมาย พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้กำหนดหลักการสำคัญในการผลักดันให้หน่วยงานของรัฐนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเชิงนโยบาย การบริหารจัดการ และประโยชน์สาธารณะ อย่างไรก็ตาม กฎหมายดังกล่าวมุ่งเน้นการส่งเสริมเชิงหลักการและกลไกสนับสนุนมากกว่าการกำหนดโครงสร้างระบบฐานข้อมูล หรือกลไกกำกับติดตามการใช้ประโยชน์ในระดับปฏิบัติการ ส่งผลให้การขับเคลื่อนให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมยังต้องอาศัยการพัฒนาระบบและกลไกเชิงนโยบายเพิ่มเติม (พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม, ๒๕๖๔)

นอกจากนี้ โครงสร้างเชิงสถาบันสำหรับการกำกับทิศทางการวิจัยด้านกระบวนการยุติธรรมของไทยได้ถูกจัดวางไว้แล้วในระดับหนึ่ง โดยมีคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) และมีสำนักงานกิจการยุติธรรมทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ โครงสร้างดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรม เพราะสามารถเป็นกลไกกำกับเพื่อกำหนดมาตรฐานข้อมูล ทิศทางการพัฒนา และการติดตามการใช้ประโยชน์ในระดับระบบได้ หากมีการออกแบบบทบาท เครื่องมือ และแรงจูงใจในการขับเคลื่อนให้ชัดเจน (สำนักงานกิจการยุติธรรม, ๒๕๖๖; คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ, ๒๕๖๗)

๓.๒ หลักการและแนวคิดทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรม

การทำให้ฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จำเป็นต้องพิจารณาตามลำดับการยกระดับคุณค่าของข้อมูลในเชิงระบบ ซึ่งแนวคิดที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือ ลำดับชั้นข้อมูล–สารสนเทศ–ความรู้–ปัญญา (Data–Information–Knowledge–Wisdom: DIKW) ที่อธิบายว่าข้อมูล (Data) หากถูกจัดโครงสร้างและให้ความหมายจะกลายเป็นสารสนเทศ (Information) และเมื่อได้รับการสังเคราะห์/เชื่อมโยงบริบท จะยกระดับเป็นความรู้ (Knowledge) และนำไปสู่ปัญญา (Wisdom) ในฐานะการใช้ความรู้อย่างเหมาะสมเพื่อการตัดสินใจและการลงมือทำ (Ackoff, ๑๙๘๙; Rowley, ๒๐๐๗)

ภาพที่ ๑ ลำดับชั้นการยกระดับคุณค่าของข้อมูล (DIKW) และนัยต่อการพัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย (ที่มา: เรียบเรียงตามแนวคิด DIKW (Ackoff, ๑๙๘๙; Rowley, ๒๐๐๗))

ในมุมของกระบวนการยุติธรรม แนวคิด DIKW ช่วยอธิบายช่องว่างสำคัญของฐานข้อมูลงานวิจัย กล่าวคือ หลายระบบมีข้อมูลและเอกสารจำนวนมาก (อยู่ระดับ Data/Information) แต่ยังไม่ถูกออกแบบให้ยกระดับไปสู่ความรู้ที่พร้อมใช้ หรือปัญญาเชิงนโยบาย เพราะขาดกระบวนการสังเคราะห์ แปลความ และจัดรูปแบบสาระให้ตอบโจทย์ผู้ใช้เชิงบริหารและเชิงปฏิบัติการอย่างแท้จริง (Rowley, ๒๐๐๗)

ภายใต้กรอบดังกล่าว แนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การไหลของข้อมูลไม่หยุดอยู่ที่การสร้าง การเก็บ การส่งผ่าน แต่ต้องไปถึงขั้นประมวล/สังเคราะห์/แปลความ เพื่อให้เกิดความรู้ที่พร้อมใช้และต่อยอดได้ โดย KM ให้ความสำคัญกับการรวบรวม จัดระบบ แลกเปลี่ยน และนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างคุณค่าและสนับสนุนการตัดสินใจในระดับองค์กร (Davenport & Prusak, ๑๙๙๘) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในบริบทฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรม KM จึงควรถูกออกแบบให้เชื่อมกับภารกิจงานจริงและโจทย์เชิงนโยบาย มิใช่หยุดอยู่ที่การจัดเก็บเอกสารเท่านั้น

ในส่วนระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System: MIS) เป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ โดยเน้นการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้บริหารสามารถใช้ในการวางแผน การกำกับติดตาม และการประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำแนวคิด MIS มาประยุกต์ใช้กับฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมจะช่วยให้ฐานข้อมูลสะท้อนภาพรวม แนวโน้ม และช่องว่างของการวิจัยในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นระบบ และทำให้การตัดสินใจพึ่งพาหลักฐานเชิงประจักษ์มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การบริหารเชิงนโยบายมักต้องเผชิญปัญหาซับซ้อนและมีหลายทางเลือก จึงต้องอาศัยระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System: DSS) ซึ่งพัฒนาต่อยอดจาก MIS โดยมุ่งการวิเคราะห์เชิงลึก การเปรียบเทียบทางเลือก และการประเมินผลกระทบ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในประเด็นที่ซับซ้อน การประยุกต์ใช้แนวคิด DSS กับฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมจะช่วยให้ฐานข้อมูลทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการกำหนดนโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ และลดการพึ่งพาการตัดสินใจจากประสบการณ์ส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว (OECD, ๒๐๒๐)

นอกจากนี้ การกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (Key Performance Indicators: KPI) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำกับติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม การบูรณาการแนวคิด MIS และ DSS เข้ากับระบบตัวชี้วัดจะทำให้ฐานข้อมูลไม่เป็นเพียงคลังเอกสาร แต่เชื่อมโยงการใช้ประโยชน์องค์ความรู้เข้ากับผลลัพธ์เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการได้อย่างเป็นรูปธรรม (OECD, ๒๐๒๐)

๓.๓ สภาพปัญหาการบูรณาการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมไทย

แม้ว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยจะมีงานวิจัยและนวัตกรรมสะสมอยู่เป็นจำนวนมากจากงบประมาณของรัฐ งบมูลฐาน และการดำเนินงานของหน่วยงานภายใน แต่ฐานข้อมูลของผลงานเหล่านี้กลับถูกจัดเก็บอย่างกระจัดกระจาย แยกส่วน และขาดการเชื่อมโยงเชิงระบบ แต่ละหน่วยงานต่างเป็นเจ้าของฐานข้อมูลของตนเอง แม้ว่าจะมีการพัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์องค์ความรู้ แต่ในทางปฏิบัติยังคงพบข้อจำกัดเชิงโครงสร้างหลายประการ ส่งผลให้งานวิจัยและนวัตกรรมที่มีอยู่ไม่สามารถถูกมองเห็นในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม และไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ

ในเชิงการออกแบบระบบ ฐานข้อมูลงานวิจัยจำนวนมากมักถูกออกแบบโดยมุ่งเน้นการจัดเก็บข้อมูลและการรายงานผลตามตัวชี้วัด มากกว่าการออกแบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายหรือการใช้งานในภาคปฏิบัติ การจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามปีงบประมาณ แหล่งทุน หรือชื่อโครงการ ทำให้ผู้ใช้งานไม่สามารถค้นหาได้ว่างานวิจัยหรือผลงานใดสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที ฐานข้อมูลจึงมีแนวโน้มกลายเป็นคลังเอกสารเชิงรับ (อยู่ระดับ Data/Information) มากกว่าระบบที่ช่วยยกระดับไปสู่ Knowledge/Wisdom ตามแนวคิด DIKW (Ackoff, ๑๙๘๙; Rowley, ๒๐๐๗)

ยิ่งไปกว่านั้น ฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมยังขาดการเชื่อมโยงกับกระบวนการทำงานจริงของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม งานวิจัยจำนวนมากถูกจัดเก็บแยกขาดจากมาตรฐานการปฏิบัติงาน ระบบบริการ หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เจ้าหน้าที่ใช้งานอยู่ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้การนำผลงานวิจัยไปใช้ขึ้นอยู่กับความรู้และดุลพินิจส่วนบุคคลมากกว่าการขับเคลื่อนเชิงระบบ และไม่สามารถขยายผลในระดับองค์กรหรือระดับนโยบายได้อย่างยั่งยืน

ท้ายที่สุด ฐานข้อมูลงานวิจัยในปัจจุบันยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง เนื่องจากขาดกระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้และการแปลผลในรูปแบบที่ผู้กำหนดนโยบายสามารถนำไปใช้ได้โดยตรง ส่งผลให้การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจเชิงบริหารยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ที่รัฐได้ลงทุนสร้างขึ้นอย่างเต็มที่

๓.๔ กรณีศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมของต่างประเทศ

การพัฒนาระบบสารสนเทศและการจัดการฐานข้อมูลวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมของต่างประเทศเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการยกระดับระบบยุติธรรมของประเทศไทยให้สอดคล้องกับบริบทสังคมดิจิทัล โดยบทเรียนร่วมที่พบได้บ่อย ได้แก่ (๑) การใช้มาตรฐานข้อมูลและเมตาดาต้าเพื่อทำให้ข้อมูลค้นหาและเชื่อมโยงได้ (๒) การสร้างกลไกกลางเพื่อกำกับการไหลของข้อมูลและความต่อเนื่องของการอัปเดต และ (๓) การออกแบบให้ข้อมูลถูกแปลเป็นสารสนเทศ/ความรู้ที่ใช้ต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด MIS/DSS และการยกระดับ DIKW (Rowley, ๒๐๐๗; OECD, ๒๐๒๐)

๓.๔.๑ กรณีศึกษา สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา NIJ และ National Archive of Criminal Justice Data (การจัดเก็บชุดข้อมูลวิจัยแบบเปิดและคลังข้อมูล) หน่วยงานวิจัยของกระทรวงยุติธรรมสหรัฐฯ (National Institute of Justice, NIJ) สนับสนุนการเก็บรักษาและเผยแพร่ชุดข้อมูลวิจัย (research datasets) ผ่านความร่วมมือกับ National Archive of Criminal Justice Data (NACJD) และเครือข่าย ICPSR การจัดเก็บชุดข้อมูลดังกล่าวในรูปแบบที่ผู้วิจัยและผู้กำหนดนโยบายสามารถเข้าถึงได้ (data archives & metadata standards) ช่วยเสริมความโปร่งใสในการวิเคราะห์และเอื้อให้เกิดการวิเคราะห์ทบทวนซ้ำ (replication) ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการนำงานวิจัยไปสู่การออกนโยบายที่มีหลักฐานรองรับ

NIJ รวบรวมชุดข้อมูลจากงานวิจัยที่ได้รับทุนตั้งแต่ทศวรรษ ๑๙๗๐ และสนับสนุนคลังข้อมูลสาธารณะผ่าน NACJD (national archive) มีรายการชุดข้อมูลจำนวนมาก (หลายพันชุด) ที่นักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายเรียกใช้ได้

NACJD ประกาศ/ปล่อย dataset ใหม่เป็นประจำ (มี releases รายเดือน/รายปี ตัวอย่าง release list ล่าสุดปี ๒๐๒๓ – ๒๐๒๔ มีชุดข้อมูลที่เพิ่งเผยแพร่ในปี ๒๐๒๓ – ๒๐๒๔ NIJ ก็ยังเผยเอกสารโครงการ และคลังข้อมูลชุดใหม่ต่อเนื่อง

เทคโนโลยีหรือระบบที่ใช้คือ data archives & metadata standards (จัดเก็บ datasets พร้อมเมตาดาต้า) การเปิดให้ดาวน์โหลดและเข้าถึง (some public, some restricted) และความร่วมมือกับเครือข่ายวิชาการ (เช่น ICPSR) เพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ซ้ำ (replication)

๓.๔.๒ กรณีศึกษา สิงคโปร์

สิงคโปร์มีกลยุทธ์เชิงระบบด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางกฎหมาย (Legal Technology & Innovation Roadmap) ที่ส่งเสริมการจัดทำข้อมูลกฎหมายในรูปแบบที่เครื่องคอมพิวเตอร์อ่านได้ (machine-readable legal datasets) และการพัฒนาแพลตฟอร์มเปิดสำหรับงานวิจัย ตัวอย่างล่าสุดคือความร่วมมือในโครงการ SOLID (Singapore Open Legal Informatics Database) ซึ่งออกแบบมา

เป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับนักวิจัยและผู้กำหนดนโยบาย ช่วยให้การวิเคราะห์เชิงนโยบายและการทดสอบนวัตกรรมทางกฎหมายเป็นไปได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กระทรวงกฎหมายของสิงคโปร์ (MinLaw) และโครงการ SOLID (Open Legal Informatics Database) ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ Technology & Innovation Roadmap (TIR) ของกระทรวงกฎหมายสิงคโปร์ (๒๐๒๐) และโครงการล่าสุดที่ประกาศเปิดตัวคือ SOLID (Singapore Open Legal Informatics Database) โครงการ SOLID ที่มุ่งสร้างฐานข้อมูลกฎหมายเชิงสถิติที่อ่านโดยเครื่อง (machine-readable) และให้บริการ API สำหรับนักวิจัย

TIR ตีพิมพ์ในปี ๒๐๒๐ (roadmap) และ SOLID ประกาศเปิดตัว/launch โดย SMU/MinLaw ในงานเดือนพฤศจิกายน ๒๐๒๕ ถือเป็นการอัปเดตเชิงนโยบายและโครงการที่เป็นปัจจุบัน และเป็นสัญญาณการลงทุนในข้อมูลเปิดเชิงกฎหมาย

๓.๔.๓ กรณีศึกษา เนเธอร์แลนด์

เนเธอร์แลนด์มีหน่วยงานวิจัยภายใต้กระทรวงยุติธรรม (WODC / Research and Documentation Centre) ที่ผลิตงานวิจัยเชิงนโยบายและเผยแพร่ชุดข้อมูลที่เกี่ยวข้องผ่านช่องทางเปิด (open data) และผ่านบริการจัดเก็บข้อมูลเชิงวิชาการ เช่น DANS/EASY ซึ่งเป็นเครือข่ายการจัดเก็บและเข้าถึงข้อมูลวิจัยอย่างถาวร (data archiving services) การใช้มาตรฐานการจัดเก็บและการเผยแพร่เหล่านี้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายในระดับชาติ

WODC (Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum) (Research & Documentation Centre) ผลิตงานวิจัยเชิงนโยบายและเผยแพร่ชุดข้อมูลบางส่วนเป็น open data และเก็บชุดข้อมูลวิจัยเชิงวิชาการผ่านระบบที่เรียกว่า DANS/EASY (data archiving services) (เครือข่ายจัดเก็บข้อมูลวิจัยถาวร)

Open Data ของ WODC ระบุชุดข้อมูลที่เผยแพร่และเชื่อมกับ DANS/EASY ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ของคลังข้อมูลวิจัยแห่งชาติ มีการอัปโหลดชุดข้อมูลและเมตาดาต้าต่อเนื่อง โดยสามารถตรวจสอบรายการ dataset บน DANS/EASY เพื่อตรวจวันเผยแพร่แต่ละชุด

๓.๔.๔ กรณีศึกษา แคนาดา

แคนาดา มีหน่วยงาน Justice Canada (Research and Statistics Division) (กองวิจัยและสถิติ กระทรวงยุติธรรมแคนาดา ที่รวบรวมรายงานวิจัยและสถิติด้านกระบวนการยุติธรรมร่วมกับความริเริ่มด้านการปรับปรุงข้อมูล (Justice Data Modernization) เพื่อทำให้ข้อมูลมีคุณภาพและเข้าถึงได้สำหรับการวิเคราะห์เชิงนโยบาย การรวมงานวิจัยเข้ากับมาตรฐานการรายงานและเครื่องมือดิจิทัลทำให้การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบายเป็นไปอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้

กองวิจัยและสถิติของกระทรวงยุติธรรมแคนาดา เผยแพร่งานวิจัยและรายงานจำนวนมาก และมีความริเริ่มโครงการของรัฐบาลแคนาดาที่มุ่งยกระดับและปรับปรุงระบบข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ Justice Data Modernization Initiative (JDMI) ที่เป็นการเชื่อมข้อมูลจากทั้งระบบยุติธรรม ศาล อัยการ ทัณฑสถาน ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติของแคนาดา (Statistics Canada) เพื่อปรับปรุงการเก็บและเชื่อมโยงข้อมูลงานวิจัยเชิงยุติธรรม แก้ปัญหาข้อมูลกระจัดกระจายให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงการจำลองผลกระทบเชิงนโยบายในระดับรายบุคคล ครัวเรือน (microsimulation) ของเส้นทางระบบยุติธรรม

๓.๔.๕ กรณีศึกษา เครือรัฐออสเตรเลีย

ออสเตรเลียมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างบูรณาการผ่านโครงการฐานข้อมูลกระบวนการยุติธรรมแห่งชาติ (Criminal Justice Data Asset: CJDA) ที่ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติออสเตรเลีย (Australian Bureau of Statistics) ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานตำรวจ ศาล และเรือนจำของแต่ละรัฐ เพื่อให้นักวิจัยและผู้กำหนดนโยบายสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและพัฒนานโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ยังมีระบบข่ายข้อมูลข่าวกรองอาชญากรรมระดับชาติ (National Criminal Intelligence System: NCIS) ที่เชื่อมโยง

ข้อมูลจากหน่วยงานตำรวจ ๘ หน่วยงานทั่วประเทศในระบบเวลาจริง นอกจากนี้ ออสเตรเลียมีสถาบันอาชญาวิทยาแห่งชาติ (Australian Institute of Criminology: AIC) ซึ่งก่อตั้งตามกฎหมายการวิจัยอาชญาวิทยา พ.ศ. ๒๕๑๔ เพื่อเป็นศูนย์กลางการวิจัยและองค์ความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรม โดยมีหน้าที่ดำเนินการวิจัย ให้คำปรึกษาด้านนโยบายแก่รัฐบาลกลางและรัฐต่าง ๆ และจัดสรรทุนวิจัย

AIC มีระบบการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นระบบผ่าน ๕ ชุดสิ่งพิมพ์หลัก ได้แก่ (๑) Trends & issues ซึ่งเป็นบทความสั้นที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติงาน (๒) Research Reports ที่เป็นรายงานการวิจัยเชิงลึก (๓) Statistical Bulletins และ (๔) Statistical Reports ที่นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ และ (๕) Criminology Research Grant reports จากทุนวิจัยที่ AIC สนับสนุน โดยผลงานทุกชิ้นต้องผ่านการอนุมัติจากรัฐมนตรีก่อนเผยแพร่ ผลงานวิจัยของ AIC ถูกนำไปใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบายระดับชาติในหลายด้าน เช่น การวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายด้านการลงโทษ การประเมินประสิทธิผลของมาตรการป้องกันอาชญากรรม และการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน ความสำเร็จของออสเตรเลียเกิดจากการมีโครงสร้างสถาบันที่ชัดเจนในการเชื่อมโยงระหว่างการวิจัยกับการกำหนดนโยบายทั้งในระดับชาติและระดับรัฐ การมีกลไกตรวจสอบคุณภาพงานวิจัยผ่านกระบวนการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และระบบการเผยแพร่ผลงานที่หลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งทำให้การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๓.๕ สรุปกรอบแนวคิดจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการพิจารณาข้อเท็จจริงเชิงนโยบาย แนวคิดทางวิชาการ สภาพปัญหาของประเทศไทย และบทเรียนต่างประเทศ สามารถสังเคราะห์กรอบแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการศึกษานี้ได้ว่าการเสริมสร้างระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมจำเป็นต้องดำเนินการแบบบูรณาการทั้งมิติระบบฐานข้อมูลและมิติกำกับดูแล/แรงจูงใจเชิงสถาบันควบคู่กัน

ในมิติระบบฐานข้อมูล วรรณกรรมสะท้อนตรงกันว่า ฐานข้อมูลงานวิจัยไม่ควรถูกจำกัดบทบาทเพียงคลังจัดเก็บข้อมูลหรือเครื่องมือรายงานผล หากแต่ต้องถูกออกแบบให้ทำหน้าที่อย่างน้อยเป็น MIS และพัฒนาไปสู่ DSS ที่สามารถสังเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์แนวโน้ม และเชื่อมโยงองค์ความรู้เข้ากับการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการจัดสรรทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นระบบ (OECD, ๒๐๒๐)

ในมิติคุณค่าของข้อมูล แนวคิด DIKW ช่วยทำให้เห็นว่าการมีข้อมูลจำนวนมากไม่ได้แปลว่าเกิดความรู้หรือเกิดการใช้ประโยชน์ หากระบบยังคงอยู่ระดับ Data/Information และขาดกลไก KM ในการสังเคราะห์และแปลสาระให้พร้อมใช้ ก็ยากที่จะยกระดับไปสู่ Knowledge/Wisdom ซึ่งเป็นระดับที่ทำให้ฐานข้อมูลกลายเป็นเครื่องมือตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ได้จริง (Ackoff, ๑๙๘๙; Rowley, ๒๐๐๗)

ดังนั้น กรอบแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับการศึกษานี้จึงมุ่งเน้นองค์ประกอบหลัก ๓ ประการ ได้แก่

๓.๕.๑ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ง่ายต่อการใช้งาน สามารถเชื่อมโยงวิเคราะห์ และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย

๓.๕.๒ การเสริมสร้างกลไกการกำกับดูแลและการขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยในระดับองค์กรและระดับประเทศอย่างชัดเจน

๓.๕.๓ การเชื่อมโยงฐานข้อมูลงานวิจัยกับกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบายและการปฏิบัติงานจริงเพื่อให้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีอยู่สามารถถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๔. ระเบียบวิธีการศึกษา

๔.๑ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๔.๑.๑ การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการ เอกสารนโยบาย กฎหมาย แผน และรายงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับระดับของข้อมูล การจัดการความรู้ ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

๔.๑.๒ การสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลและบริหารจัดการฐานความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรม (Justice Knowledge Base: JKB) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิจัย และนักศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม รวมจำนวน ๔ ท่าน

๔.๑.๓ การประชุมกลุ่มย่อยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ดำเนินการประชุมกลุ่มย่อยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๘ ท่าน

๔.๒ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมุ่งเน้นการสกัดประเด็นสภาพปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. บทวิเคราะห์

๕.๑ การวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของปัญหาการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรม

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเชิงนโยบาย งานวิชาการที่เกี่ยวข้อง การทบทวนระบบฐานข้อมูลงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่ และมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ พบว่า ปัญหาการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมของไทยมิได้เป็นเพียงข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หากแต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงกันหลายมิติ ทั้งในด้านระบบข้อมูล กลไกการบริหารจัดการ และวัฒนธรรมการใช้ข้อมูล โดยสามารถวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบที่สำคัญได้ ๓ ประการ ดังนี้

๕.๑.๑ ฐานความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรม (Justice Knowledge Base: JKB) ยังไม่ถูกใช้งานเต็มศักยภาพ

สาเหตุสำคัญเกิดจากระบบ JKB ถูกพัฒนาในลักษณะของฐานข้อมูลเชิงรับ ที่มุ่งเน้นการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลเป็นหลัก มากกว่าการออกแบบให้เป็นเครื่องมือเชิงรุกในการสนับสนุนการบริหารและการตัดสินใจเชิงนโยบาย ข้อมูลด้านงานวิจัยและนวัตกรรมที่ถูกนำเข้าสู่ระบบยังไม่ครบถ้วนและไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยของตนเองโดยขาดมาตรฐานข้อมูลกลางที่ใช้ร่วมกัน อีกทั้งยังไม่มีแรงจูงใจเชิงระบบหรือกลไกกำกับติดตามที่ชัดเจนในการนำส่งและอัปเดตข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ผู้รับผิดชอบการนำเข้าข้อมูลจึงมักมองว่าการจัดการข้อมูลเป็นภาระงานเพิ่มเติมจากภารกิจหลักและไม่เห็นคุณค่าของการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบในเชิงผลลัพธ์

ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ ฐานข้อมูล JKB ไม่สามารถสะท้อนภาพรวมขององค์ความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมในระดับระบบได้อย่างแท้จริง และไม่สามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลกลางที่ผู้บริหารและผู้กำหนดนโยบายสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยและนวัตกรรมที่รัฐลงทุนรวมถึงงบประมาณและทรัพยากรจำนวนมากในการผลิตผลงานวิจัยและนวัตกรรมจึงไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ และไม่สามารถสร้างคุณค่าเชิงนโยบายหรือเชิงสังคมได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๕.๑.๒ ระบบฐานข้อมูลไม่เป็นมิตรกับผู้ใช้งานและไม่สอดคล้องกับภารกิจงานจริง

สาเหตุสำคัญเกิดจากการออกแบบระบบที่ไม่ได้ยึดผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง (User-centered Design) โครงสร้างของระบบมีลักษณะเป็นคลังเอกสารที่จัดเรียงข้อมูลตามชื่อโครงการ ปีงบประมาณ หรือแหล่งทุน มากกว่าการจัดหมวดหมู่ตามภารกิจงานหรือการนำไปใช้ประโยชน์จริง การค้นหาข้อมูลจึงทำได้ยาก และไม่สอดคล้องกับวิธีคิดของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานที่ต้องการข้อมูลสรุปที่พร้อมใช้ นอกจากนี้ กระบวนการนำเข้าข้อมูลยังต้องพึ่งพาบุคลากรเป็นหลัก ทำให้ใช้ระยะเวลานาน เสี่ยงต่อความคลาดเคลื่อน และเพิ่มภาระงานด้านธุรการให้แก่หน่วยงาน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ ผู้ใช้งานไม่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างสะดวกและทันท่วงที ฐานข้อมูลไม่ตอบโจทย์การใช้งานจริงทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ส่งผลให้การใช้ฐานข้อมูลเป็นแหล่งอ้างอิงหลักลดลง และผู้ใช้งานมีแนวโน้มหันไปพึ่งพาความรู้ส่วนบุคคลหรือเครือข่ายไม่เป็นทางการแทน ซึ่งทำให้การใช้ข้อมูลเชิงระบบอ่อนแอลง

๕.๑.๓ ข้อมูลและองค์ความรู้จำนวนมากไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง

สาเหตุเกิดจากการออกแบบระบบที่มุ่งเน้นการจัดเก็บและการรายงาน มากกว่าการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management: KM) เพื่อการสังเคราะห์และแปลองค์ความรู้ให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมใช้ ฐานข้อมูลยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System: DSS) ที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และเลือกใช้งานวิจัยที่เหมาะสมกับโจทย์เชิงนโยบายและภารกิจงานจริง อีกทั้งยังขาดกลไกในการเชื่อมโยงงานวิจัยและนวัตกรรมที่พร้อมใช้ไปสู่หน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ งานวิจัยและนวัตกรรมจำนวนมากไม่ถูกนำไปใช้ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ การตัดสินใจเชิงนโยบายยังคงอาศัยประสบการณ์ส่วนบุคคลหรือข้อมูลที่ไม่เป็นระบบเป็นหลัก ส่งผลให้การใช้ทรัพยากรของรัฐด้านการวิจัยและนวัตกรรมขาดประสิทธิภาพ และไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบได้อย่างยั่งยืน

๕.๒ การวิเคราะห์ข้อจำกัดของแนวทางและกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน

แม้ว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยจะมีการจัดตั้งฐานความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรม (Justice Knowledge Base: JKB) และมีกรอบนโยบายระดับชาติที่ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมอย่างชัดเจน แต่จากการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างพบว่า แนวทางและกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดสำคัญหลายประการ ซึ่งส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

๕.๒.๑ กลไกการจัดการข้อมูลและการนำส่งข้อมูลเข้าสู่ฐานข้อมูลกลางยังไม่ชัดเจน

กลไกการจัดการข้อมูลและการนำส่งข้อมูลจากหน่วยงานต้นทางเข้าสู่ฐานข้อมูลกลางยังขาดความชัดเจน ทั้งในด้านบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และอำนาจในการกำกับดูแล ขาดผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง และไม่มีระบบกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การนำเข้าข้อมูลและการอัปเดตข้อมูลในระบบขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความพร้อมของแต่ละหน่วยงานเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ การนำเข้าข้อมูลเข้าสู่ระบบ JKB ในปัจจุบันยังต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ดำเนินการนำเข้าข้อมูลเป็นหลัก ทำให้หน่วยงานต้องจัดสรรบุคลากรเฉพาะในการดำเนินการ ใช้ระยะเวลาในการประมวลผล และมีความเสี่ยงต่อความคลาดเคลื่อนหรือข้อผิดพลาดในการนำเข้าข้อมูล อีกทั้งยังพบว่า หน่วยงานภายในกระทรวงบางส่วนไม่นำส่งข้อมูลมายังผู้ดูแลระบบ (administrator) อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ข้อมูลในฐานข้อมูลกลางไม่ครบถ้วนและไม่เป็นปัจจุบัน

จากมุมมองของผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสะท้อนตรงกันว่า ปัญหาดังกล่าวมิได้เกิดจากข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว หากแต่เกี่ยวข้องกับภาระงานที่เพิ่มขึ้นโดยขาดแรงจูงใจที่เหมาะสม บทบาทหน้าที่ด้านการจัดการข้อมูลที่ไม่ชัดเจน และการขาดกลไกสนับสนุนให้บุคลากรมองการจัดการ

ข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจหลัก มากกว่าการเป็นภาระงานเพิ่มเติม สภาพดังกล่าวยิ่งซ้ำเติมให้การจัดการฐานข้อมูลขาดความต่อเนื่อง และไม่สามารถพัฒนาไปสู่การใช้งานเชิงระบบได้อย่างยั่งยืน

เมื่อพิจารณาเชิงประจักษ์ในมิติการใช้งานระบบ พบว่าปัญหาของ JKB มิได้จำกัดอยู่ที่การเป็นฐานข้อมูลเชิงรับเท่านั้น หากยังสะท้อนข้อจำกัดด้านการจัดโครงสร้างข้อมูลและประสบการณ์ผู้ใช้งาน โดยแม้ระบบจะมีการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลระดับชาติ (Thai National Research Repository: TNRR) แต่ยังไม่มีการจัดหมวดหมู่หรือคัดกรององค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การค้นหาข้อมูลไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้ใช้งานจำเป็นต้องเข้าสู่ระบบและล็อกอินทั้งใน JKB และ TNRR เพื่อเข้าถึงเอกสารฉบับเต็ม ทำให้เกิดความยุ่งยากและประสบการณ์การใช้งานที่ไม่ต่อเนื่อง

๕.๒.๒ ระบบฐานข้อมูลถูกออกแบบเพื่อรองรับการจัดเก็บและรายงานมากกว่าการใช้งานเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

ระบบฐานข้อมูลงานวิจัยในปัจจุบันยังถูกออกแบบโดยมุ่งเน้นการรองรับการรายงานผลตามตัวชี้วัดหรือข้อกำหนดเชิงธุรการ มากกว่าการใช้งานเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายและการปฏิบัติงานจริง ส่งผลให้ฐานข้อมูลไม่สามารถตอบคำถามเชิงนโยบายได้โดยตรง เช่น งานวิจัยใดพร้อมใช้ในการกำหนดนโยบาย งานวิจัยใดต้องต่อยอด หรือมีองค์ความรู้ใดที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที

ในทางปฏิบัติ ระบบ JKB ยังคงมีลักษณะเป็นฐานข้อมูลเชิงรับที่มุ่งเน้นการจัดเก็บข้อมูลมากกว่าการสนับสนุนการตัดสินใจเชิงรุก ข้อมูลจำนวนมากไม่ได้รับการอัปเดตอย่างสม่ำเสมอหรือแบบเรียลไทม์ ส่งผลให้ข้อมูลที่ปรากฏในระบบไม่สะท้อนสถานการณ์จริงในปัจจุบัน

นอกจากนี้ รูปแบบการใช้งานและโครงสร้างข้อมูลยังไม่เอื้อต่อการค้นหาและการเชื่อมโยงข้อมูลตามภารกิจงานจริงของหน่วยงาน หรือการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในรายด้าน อีกทั้งการออกแบบระบบในปัจจุบันยึดตามข้อกำหนด (Requirement) ทางเทคนิคเป็นหลัก โดยไม่ได้มีการสำรวจความต้องการหรือประสบการณ์ของผู้ใช้งานจริง (User experience) อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ระบบไม่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้งานในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริง

ข้อจำกัดดังกล่าวสะท้อนความจำเป็นในการยกระดับทั้งคุณภาพข้อมูล โครงสร้างการจัดหมวดหมู่ และกลไกการออกแบบระบบโดยยึดผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลางควบคู่กัน เพื่อให้ฐานข้อมูลสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือกลางที่เอื้อต่อการเข้าถึงองค์ความรู้เชิงนโยบายได้อย่างทันท่วงที

๕.๒.๓ ฐานข้อมูลงานวิจัยยังขาดการเชื่อมโยงกับกระบวนการทำงานจริงของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

ฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในปัจจุบันยังขาดการเชื่อมโยงกับกระบวนการทำงานจริงของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม งานวิจัยจำนวนมากถูกจัดเก็บแยกขาดจากระบบบริการ มาตรฐานการปฏิบัติงาน หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เจ้าหน้าที่ใช้งานอยู่ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้การใช้ประโยชน์องค์ความรู้ไม่เกิดขึ้นในระดับระบบ และไม่สามารถขยายผลในเชิงนโยบายได้อย่างยั่งยืน

จากมุมมองของผู้ใช้งานระบบตามผลการสัมภาษณ์พบว่า ข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลต่อประสบการณ์การใช้งานโดยตรง โดยผู้ให้สัมภาษณ์สะท้อนว่าการค้นหางานวิจัยด้วยคำสำคัญในระบบยังไม่สามารถดึงผลงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งการที่ผู้ใช้งานต้องเปิดอ่านเอกสารฉบับเต็มเพื่อทำความเข้าใจสาระสำคัญของงานวิจัย ทำให้การเข้าถึงองค์ความรู้ใช้ระยะเวลานาน และไม่เอื้อต่อการใช้งานในบริบทที่ต้องการข้อมูลสรุปที่กระชับและพร้อมใช้ ข้อจำกัดดังกล่าวสะท้อนว่า ระบบฐานข้อมูลยังขาดกลไกการแปลและสังเคราะห์องค์ความรู้ให้เหมาะสมกับบริบทการใช้งานจริงของผู้กำหนดนโยบายและผู้บริหาร และยังไม่สามารถยกระดับฐานข้อมูลงานวิจัยจากระบบสนับสนุนเชิงเทคนิคไปสู่เครื่องมือเชิงกลยุทธ์ของการบริหารงานยุติธรรมได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นที่มาของความจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมและแนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงระบบในลำดับถัดไป

๕.๓ นวัตกรรมและแนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงระบบ

จากการวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และข้อจำกัดของการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้เป็นเพียงปัญหาเชิงเทคนิคของระบบสารสนเทศ หากแต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของฐานข้อมูล กลไกการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย และกระบวนการจัดการองค์ความรู้ที่ยังไม่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องดำเนินการในลักษณะนวัตกรรมเชิงระบบ (Systemic innovation) ที่พัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ไปพร้อมกัน ทั้งในมิติของระบบฐานข้อมูล กลไกกำกับดูแล และการเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยสู่การตัดสินใจและการปฏิบัติงานจริง

แนวคิดนวัตกรรมที่นำเสนอภายใต้ชื่อ “JUST-USE: จากคลังเอกสารสู่เครื่องมือตัดสินใจเชิงกลยุทธ์” มีเป้าหมายหลักเพื่อยกระดับงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถเกิดการนำไปใช้ (Use) ได้ผลลัพธ์เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ (Impact) และต่อยอดได้อย่างยั่งยืน (Sustainability) โดยอาศัยกรอบแนวคิดการยกระดับคุณค่าของข้อมูลตามลำดับ Data–Information–Knowledge–Wisdom (DIKW) เป็นฐานในการออกแบบนวัตกรรม

ในสถานการณ์ปัจจุบัน การใช้งานระบบฐานข้อมูลงานวิจัยยังคงอยู่ในระดับข้อมูลและสารสนเทศ (Data และ Information) กล่าวคือ งานวิจัยจำนวนมากถูกจัดเก็บในรูปแบบเอกสารและรายงานที่สามารถเข้าถึงได้ แต่ยังไม่ถูกสังเคราะห์ แปลความ หรือจัดกลุ่มให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมต่อการนำไปใช้ในการตัดสินใจ ขณะที่ชื่อ Justice Knowledge Base (JKB) สื่อถึงบทบาทในระดับความรู้ (Knowledge) แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถทำหน้าที่เชื่อมโยงงานวิจัยเข้ากับกระบวนการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติงานจริงได้อย่างเต็มที่

นวัตกรรม JUST-USE จึงมุ่งเติมชั้นปัญญา (Wisdom) ให้กับงานวิจัยและนวัตกรรม โดยออกแบบกลไกและฟังก์ชันที่ทำให้องค์ความรู้จากงานวิจัยถูกคัดกรอง สังเคราะห์ จัดกลุ่ม และแปลผลให้อยู่ในรูปแบบที่ตอบโจทย์การตัดสินใจของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานได้โดยตรง ส่งผลให้งานวิจัยไม่เพียงถูกจัดเก็บ แต่สามารถ ถูกนำไปใช้จริงในบริบทนโยบายและภารกิจงาน เกิดผลลัพธ์ที่ตรวจสอบได้ และมีข้อมูลย้อนกลับเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาต่อยอด

กล่าวได้ว่า นวัตกรรมนี้มิได้มุ่งพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการออกแบบระบบนิเวศของการใช้ประโยชน์งานวิจัย ที่ทำให้งานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมสามารถเกิดใช้ได้ผล และไปต่อได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นลำดับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ นวัตกรรม JUST-USE ถูกออกแบบให้ทำหน้าที่เป็นห่วงโซ่การใช้ประโยชน์ข้อมูล (value chain) ที่เชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ดังนี้ (๑) การนำเข้าข้อมูลและทำให้ข้อมูลครบถ้วนเป็นมาตรฐานเดียวกัน (Data/Input) (๒) การจัดการและสังเคราะห์องค์ความรู้ให้พร้อมใช้ต่อการตัดสินใจ (Information/Knowledge Processing) และ (๓) การเชื่อมโยงไปสู่การนำไปใช้จริงและการต่อยอดเป็นนวัตกรรมเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ พร้อมระบบติดตามผลและข้อมูลย้อนกลับ (Use–Impact–Sustainability) เพื่อสะท้อนภาพรวมของการใช้ข้อมูลอย่างมีคุณค่าในระดับระบบ ลำดับการพัฒนาดังกล่าวเป็นกรอบในการอธิบายองค์ประกอบของนวัตกรรมและแนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงระบบในหัวข้อย่อยต่อไป

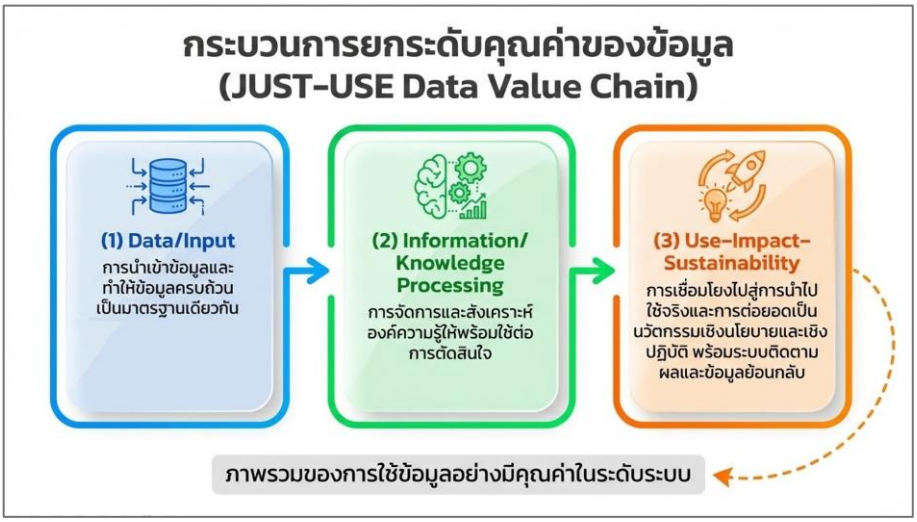

ภาพที่ ๒ ลำดับการยกระดับคุณค่าของข้อมูลสู่การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติภายใต้แนวคิด JUST-USE

นวัตกรรมและแนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงระบบประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลักที่เชื่อมโยงกันดังนี้

๕.๓.๑ การเสริมบทบาทคณะกรรมการในระดับประเทศและการสร้างแรงจูงใจเชิงระบบ

มุ่งแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างด้านการนำเข้าข้อมูลและการอัปเดตข้อมูลที่ไม่ต่อเนื่อง โดยเสนอให้เสริมบทบาทของคณะกรรมการในระดับประเทศให้สามารถทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม ไม่เพียงในเชิงนโยบาย แต่รวมถึงการกำหนดมาตรฐานข้อมูล การกำกับการนำเข้าข้อมูล การไหลของข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และการใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลกลางประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง

กลไกสำคัญคือการสร้างแรงจูงใจเชิงระบบ (Systemic incentives) เพื่อเปลี่ยนการจัดการข้อมูลจากภาระงานเพิ่มเติมให้กลายเป็นภารกิจปกติขององค์กร เช่น การบูรณาการตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (KPI) ระดับประเทศ ระบบการให้คะแนนและจัดอันดับองค์กรด้านการดำเนินงานวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงการใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลกลางเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยและนวัตกรรมในอนาคต

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการ Evidence-informed Policy Making ที่เน้นการฝังการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไว้ในกลไกเชิงนโยบาย ไม่ปล่อยให้การใช้ข้อมูลขึ้นอยู่กับความสมัครใจของแต่ละหน่วยงาน ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือการนำส่งและอัปเดตข้อมูลเข้าสู่ฐานข้อมูลกลางจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ฐานข้อมูลมีความครบถ้วนและเป็นปัจจุบันมากขึ้น และสามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลเชิงนโยบายในระดับประเทศได้อย่างแท้จริง

๕.๓.๒ การออกแบบระบบโดยยึดผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง (User-centered Design) เพื่อยกระดับจากข้อมูลสู่ความรู้ที่พร้อมใช้

มุ่งแก้ไขปัญหาด้านการออกแบบระบบและการใช้งาน โดยเสนอให้พัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมบนหลักการ User-centered Design เพื่อให้ระบบเป็นมิตรกับผู้ใช้งาน ง่ายต่อการค้นหาและสอดคล้องกับภารกิจงานจริงและโจทย์เชิงนโยบายของผู้ใช้ในแต่ละระดับ ดังนี้

๑) ควรยกระดับฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมให้ทำหน้าที่เป็นระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System: MIS) และพัฒนาไปสู่ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System: DSS) สำหรับผู้บริหารในระดับองค์กรและระดับประเทศ ฐานข้อมูลควรสามารถสังเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม วิเคราะห์แนวโน้ม ชี้ให้เห็นช่องว่างของการวิจัย และแสดงผลในรูปแบบที่เอื้อต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย

มากกว่าการนำเสนอข้อมูลในลักษณะรายโครงการหรือรายปีงบประมาณเพียงอย่างเดียว หรือการใช้ Generative AI (เช่น GPT wrapper) ในการสรุปงานวิจัยให้ออกมาเป็น Key Takeaways ๓ - ๕ ข้อสั้นๆ ว่างานนี้ ทำอะไร ผลลัพธ์คืออะไร เอาไปใช้อะไรได้ เพื่อให้ผู้บริหารหรือคนทั่วไปกวาดสายตา ๓๐ วินาทีแล้วเข้าใจทันที

๒) ควรกำหนดมาตรฐานชุดข้อมูลกลาง (Standard Data Set) ที่ใช้ร่วมกันในทุกหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม โดยครอบคลุมโครงสร้างข้อมูลหลัก หมวดหมู่ตามภารกิจหรือประเด็นปัญหา หมวดหมู่ศักยภาพการใช้ประโยชน์ และการกำหนดปีอ้างอิงที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งระบบ การมีมาตรฐานข้อมูลกลางจะช่วยลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล เพิ่มความสามารถในการเชื่อมโยง วิเคราะห์ และเปรียบเทียบข้อมูลในระดับระบบ

๓) ควรพัฒนาฟังก์ชันคัดกรองและจัดกลุ่มองค์ความรู้เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Screening & Knowledge Clustering Function) โดยทำหน้าที่สังเคราะห์ แปลความ และจัดกลุ่มงานวิจัยและนวัตกรรมโดยใช้ประเด็นภัยคุกคามหรือปัญหาสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเป็นแกนหลัก เพิ่มเติมจากการจัดกลุ่มตามโครงการหรือหน่วยงานเป็นสำคัญ โดยสามารถกำหนดชุดหมวดภัยคุกคามหรือปัญหาสำคัญในระดับประเทศเป็นกรอบกลางของการจัดหมวดหมู่ข้อมูล เช่น ประเด็นด้านยาเสพติด อาชญากรรมไซเบอร์ ความรุนแรงและอาชญากรรมทางเพศ ประเด็นด้านสาธารณสุข หรือประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้การค้นหาและการเข้าถึงองค์ความรู้สอดคล้องกับโจทย์ปัญหาที่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานต้องเผชิญในทางปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้บริหารสามารถเข้าถึงงานวิจัยที่พร้อมใช้ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ฟังก์ชันดังกล่าวยังช่วยจัดลำดับความพร้อมของผลงาน เช่น งานที่พร้อมใช้เชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติการ หรืออยู่ระหว่างการต่อยอด พร้อมแสดงผลในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ส่งผลให้ฐานข้อมูลสามารถยกระดับจากระดับ Information ไปสู่ Knowledge และสนับสนุนการตัดสินใจในระดับ Wisdom ตามกรอบแนวคิด DIKW อย่างเป็นรูปธรรม

๔) ควรออกแบบและพัฒนาระบบโดยยึดผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง (User-centered Design) ทั้งในด้านโครงสร้างการค้นหา การแสดงผล และประสบการณ์การใช้งาน โดยเน้นการค้นหาตามภารกิจหรือปัญหามากกว่าการค้นหาตามชื่อโครงการ หรือการใช้ระบบ Vector Search ที่เข้าใจบริบท ผู้ใช้สามารถพิมพ์คำถามภาษาพูด โดยระบบจะดึงงานที่เกี่ยวข้องมาให้ แม้ชื่อเรื่องจะไม่มีคำสำคัญก็ตาม และจัดให้มีแดชบอร์ดเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหาร เพื่อให้ฐานข้อมูลไม่เป็นเพียงคลังเอกสาร แต่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานจริงในกระบวนการยุติธรรม

๕) ควรมีฟังก์ชันแชทบอทตอบคำถามอัตโนมัติเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการ

๖) มีระบบการให้คะแนน (Scoring & Ranking) เป็นระบบ Multi-dimensional Scoring หรือการให้คะแนนแบบแยกมิติ ได้แก่

๖.๑) คะแนนความน่าสนใจ (Interest Index) - เน้น Real-time โดยใช้อัลกอริทึมคำนวณจากพฤติกรรมผู้ใช้ (User Behavior) เช่น งานวิจัยที่มีคนเปิดอ่านหรือดาวน์โหลดพุ่งสูงขึ้นในช่วงเวลาสั้นๆ (Trending) การถูกแชร์ต่อไปยัง Social Media หรือถูกพูดถึงใน Blog วิชาการ

๖.๒) คะแนนการนำไปใช้จริง (Impact/Utility Score) เช่น การสอบถาม การนำไปใช้ โดยต้องสร้างฟีเจอร์ให้ผู้ใช้ (User) กลับมา Feedback ได้ง่ายที่สุด หากมีการแนบหลักฐาน (เช่น รูปภาพโครงการ หรือลิงก์เอกสารอ้างอิง) ระบบจะติดป้าย Verified Impact ให้งานวิจัยนั้น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ เน้นว่างานถูกนำไปใช้มากกว่าแค่ถูกตีพิมพ์

๗) มีระบบการสร้างแรงจูงใจให้นักวิจัยและผู้ใช้งาน เช่น นักวิจัยที่งานถูกนำไปใช้จริงเยอะ ๆ ควรได้รับ Badge พิเศษ เช่น Top Impact Researcher หรือ Innovator of the Year หรือการเปิดพื้นที่ Comment หรือการรีวิวที่สร้างสรรค์ ให้คนมาชื่นชมหรือต่อยอดไอเดียจากงานวิจัยนั้น ๆ ได้โดยตรง

การนำรูปแบบการใช้งานอัจฉริยะ เช่น AI และแชทบอท มาประยุกต์ใช้เพื่อสรุปสาระสำคัญ ตอบคำถามเชิงบริหาร และแสดงผลในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เป็นการยกระดับฐานข้อมูลจากระดับ Information ไปสู่ Knowledge และเป็นก้าวสำคัญสู่ Wisdom ตามแนวคิด DIKW ขณะเดียวกันการพัฒนาระบบนำเข้าข้อมูล

ที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว และลดการพึ่งพาบุคลากร จะช่วยลดภาระงานและความผิดพลาดจากการนำเข้าข้อมูล ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือ ฐานข้อมูลจะไม่เป็นเพียงคลังเอกสาร แต่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานจริง ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่ผ่านการสังเคราะห์แล้ว และนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างทันท่วงที

ภาพที่ ๓ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างฐานความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมเดิม และฐานข้อมูลวิจัยและนวัตกรรมตามแนวคิดใหม่

๕.๓.๓ การสร้างตลาดนวัตกรรมเป็นกลไกเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรม

พัฒนาตลาดนวัตกรรมให้ทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีความพร้อมใช้กับหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จริง ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ แทนการปล่อยให้ผลงานวิจัยถูกจัดเก็บอยู่ในฐานข้อมูลหรือเผยแพร่ในเชิงวิชาการเพียงอย่างเดียว

ทั้งนี้ อาจจัดกลุ่มงานวิจัยและนวัตกรรมโดยใช้ประเด็นภัยคุกคามหรือปัญหาสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเป็นแกนหลัก เพิ่มเติมจากการจัดกลุ่มตามโครงการหรือหน่วยงาน เช่น ประเด็นด้านยาเสพติด อาชญากรรมไซเบอร์ ความรุนแรงและอาชญากรรมทางเพศ ประเด็นด้านสาธารณสุข หรือประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง เป็นต้น โดยมีแนวทางดังนี้

๑) ดำเนินการจัดตลาดนวัตกรรม โดยอาจดำเนินการได้ทั้งในรูปแบบของการจัดงานหรือกิจกรรมเชิงพื้นที่ เช่น การจัดงานตลาดนวัตกรรมหรือมหกรรมรวบรวมผลงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อเปิดโอกาสให้หน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ ผู้กำหนดนโยบาย และผู้ปฏิบัติงาน ได้เห็นผลงานที่มีอยู่ในภาพรวม แลกเปลี่ยนความต้องการ และพิจารณาคัดเลือกผลงานที่สามารถนำไปใช้หรือทดลองใช้ได้จริง ควบคู่กับการนำเสนอผลงานในลักษณะที่สะท้อนศักยภาพการใช้งาน ผลลัพธ์ที่คาดหวัง และเงื่อนไขการนำไปปรับใช้ มากกว่าการนำเสนอเชิงวิชาการหรือเชิงรายงานผลเพียงอย่างเดียว

๒) พัฒนาตลาดนวัตกรรมในรูปแบบระบบดิจิทัลควบคู่กัน โดยยกระดับ Justice Knowledge Base (JKB) ให้มีฟังก์ชันสนับสนุนการเลือกใช้ผลงานอย่างเป็นระบบ เช่น ระบบการให้คะแนนและติดตามผลการนำผลงานไปใช้ ระบบรีวิวหรือการจัดอันดับงานวิจัยที่ถูกนำไปใช้จริง รวมถึงการแสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ของผลลัพธ์จากการใช้งาน เพื่อให้ผู้บริหารและหน่วยงานสามารถพิจารณาเลือกใช้งานวิจัยและนวัตกรรมได้อย่างมีข้อมูลประกอบที่ชัดเจน

๓) ควรพัฒนากลไก Research Match เพื่อจับคู่ระหว่างโจทย์ปัญหาหรือความต้องการของหน่วยงานกับนักวิจัยหรือผลงานที่มีความเชี่ยวชาญตรงประเด็น กลไกดังกล่าวจะช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้ผลิต

องค์ความรู้กับผู้ใช้ประโยชน์ ทำให้งานวิจัยสามารถตอบโจทย์ปัญหาเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น และลดการเกิดงานวิจัยซ้ำซ้อนในระบบ

๔) เสริมสร้างบทบาทของบุคลากรด้านข้อมูลให้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการองค์ความรู้ (Knowledge Manager) อย่างชัดเจน เพื่อเชื่อมโยงงานวิจัยและนวัตกรรมกับการใช้งานจริง สนับสนุนการสังเคราะห์และแปลความรู้ให้เหมาะสมกับบริบทการตัดสินใจ และสร้างความต่อเนื่องของการใช้ประโยชน์องค์ความรู้ในระดับระบบ

แนวทางการสร้างตลาดนวัตกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ที่มุ่งเน้นว่าความรู้จะสร้างคุณค่าได้ก็ต่อเมื่อถูกนำไปใช้ และสอดรับกับการยกระดับฐานข้อมูลงานวิจัยให้ทำหน้าที่เป็นระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (MIS) และพัฒนาไปสู่ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (DSS) ในการกำหนดนโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือ งานวิจัยและนวัตกรรมจะไม่เป็นเพียงงานขึ้นหิ้ง แต่สามารถถูกนำไปใช้ เกิดผลลัพธ์ และต่อยอดได้อย่างยั่งยืนในระบบบริหารงานยุติธรรม

เมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติของต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงระบบที่เสนอในงานศึกษานี้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาระบบการใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรมของประเทศที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สิงคโปร์ และออสเตรเลีย ซึ่งต่างมุ่งยกระดับบทบาทของฐานข้อมูลจากการเป็นแหล่งจัดเก็บข้อมูลไปสู่การเป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย ผ่านการสังเคราะห์องค์ความรู้ การจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นปัญหา และการเชื่อมโยงผลงานวิจัยกับหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จริงอย่างเป็นระบบ

แนวทางที่นำเสนอในงานศึกษานี้จึงตั้งอยู่บนการประยุกต์ใช้หลักการสำคัญของแนวปฏิบัติสากล ได้แก่ การจัดการความรู้เชิงระบบ (Knowledge Management: KM) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System: MIS) การยกระดับสู่ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System: DSS) การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบาย (Evidence-informed Policy Making) และกรอบแนวคิดลำดับชั้นข้อมูล–สารสนเทศ–ความรู้–ปัญญา (Data–Information–Knowledge–Wisdom: DIKW) โดยนำมาปรับออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทเชิงสถาบัน โครงสร้างการบริหาร และลักษณะการทำงานของกระบวนการยุติธรรมไทย เพื่อให้ระบบสามารถยกระดับการใช้ข้อมูลจากการจัดเก็บไปสู่การสังเคราะห์และการตัดสินใจเชิงนโยบาย สนับสนุนการนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้จริง เกิดผลในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ และสามารถต่อยอดได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

ภาพที่ ๔ นวัตกรรมที่นำเสนอภายใต้ชื่อ “JUST-USE: จากคลังเอกสารสู่เครื่องมือตัดสินใจเชิงกลยุทธ์”

๖. สรุปและข้อเสนอแนะ

๖.๑ สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ข้อจำกัด และเสนอแนวทางการเสริมสร้างระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยอาศัยการทบทวนเอกสารเชิงนโยบาย แนวคิดทางวิชาการ การวิเคราะห์ระบบ และการสังเคราะห์มุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผลการศึกษาสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุ พบว่า ปัญหาการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงกันหลายมิติ มิได้เกิดจากข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว โดยมีปัญหาหลัก ๓ ประการ ได้แก่ (๑) ฐานความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่ยังไม่ถูกใช้งานเต็มศักยภาพ เนื่องจากระบบมีลักษณะเชิงรับ ข้อมูลไม่ครบถ้วน และขาดแรงจูงใจเชิงระบบในการนำส่งและอัปเดตข้อมูล (๒) ระบบฐานข้อมูลไม่เป็นมิตรกับผู้ใช้งานและไม่สอดคล้องกับภารกิจงานจริง เนื่องจากการออกแบบไม่ได้ยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง และ (๓) งานวิจัยและนวัตกรรมจำนวนมากไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง เนื่องจากขาดกระบวนการจัดการความรู้ การสังเคราะห์ และการแปลองค์ความรู้ให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมใช้ต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายและการปฏิบัติงาน

ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ทรัพยากรของรัฐด้านการวิจัยและนวัตกรรมถูกใช้ไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ การตัดสินใจเชิงนโยบายและการบริหารงานยุติธรรมยังคงพึ่งพาประสบการณ์ส่วนบุคคลหรือข้อมูลที่ไม่เป็นระบบ และฐานข้อมูลไม่สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือกลางในการสนับสนุนการบริหารจัดการเชิงระบบได้อย่างแท้จริง

ผลการวิเคราะห์ข้อจำกัดของแนวทางและกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน พบว่า แม้ประเทศไทยจะมีการจัดตั้งฐานความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมและมีกลไกเชิงนโยบายรองรับการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยแล้ว แต่กลไกดังกล่าวยังขาดความชัดเจนในเชิงปฏิบัติ โดยเฉพาะการกำกับมาตรฐานข้อมูล การกำหนดบทบาทความรับผิดชอบการไหลของข้อมูล และการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบาย ส่งผลให้ฐานข้อมูลยังคงทำหน้าที่เป็นเพียงระบบสนับสนุนเชิงเทคนิค มากกว่าจะเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ของการบริหารงานยุติธรรม

จากการสังเคราะห์ผลการศึกษาและบทเรียนจากต่างประเทศพบว่า การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินการในลักษณะการปรับกลไกเชิงระบบ (Systemic Reform) โดยมุ่งเสริมสร้างทั้งระบบฐานข้อมูลและกลไกการขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยควบคู่กัน แนวทางสำคัญประกอบด้วย (๑) การเสริมบทบาทกลไกกำกับในระดับประเทศและสร้างแรงจูงใจเชิงระบบ เพื่อให้การจัดการและการนำส่งข้อมูลเป็นภารกิจปกติของหน่วยงาน (๒) การยกระดับการออกแบบระบบฐานข้อมูลโดยยึดผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง พร้อมพัฒนาไปสู่ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการและระบบสนับสนุนการตัดสินใจ และ (๓) การสร้างกลไกเชื่อมโยงและตลาดนวัตกรรม เพื่อให้งานวิจัยและนวัตกรรมที่พร้อมใช้สามารถถูกนำไปใช้จริงและต่อยอดได้อย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การเสริมสร้างระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรม มิได้มีเป้าหมายเพียงการพัฒนาฐานข้อมูลใหม่หรือปรับปรุงระบบที่มีอยู่ หากแต่เป็นการยกระดับวงจรการใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรม ให้สามารถขับเคลื่อนจากการมีข้อมูลไปสู่การใช้ข้อมูลอย่างมีคุณค่า จนเกิดผลลัพธ์เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่ยั่งยืน อันจะนำไปสู่การบริหารงานยุติธรรมบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างแท้จริง

๖.๒ ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยอาศัยการสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และกรณีศึกษาจากต่างประเทศเป็นหลัก จึงอาจยังไม่ครอบคลุมมิติด้านการใช้งานระบบในเชิงปริมาณ หรือการประเมินผลกระทบเชิงตัวเลขของการใช้ฐานข้อมูลงานวิจัยในกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบาย

๖.๓ ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

เพื่อให้แนวทางการเสริมสร้างระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมในกระบวนการยุติธรรมที่นำเสนอสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิผล ผู้ศึกษาขอเสนอข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ ดังนี้

๖.๓.๑ การสร้างการรับรู้และความเข้าใจร่วมต่อบทบาทของฐานข้อมูลงานวิจัย

ควรมีการสื่อสารเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมให้แก่ผู้บริหาร หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และบุคลากรระดับปฏิบัติการ ว่าฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมมิได้เป็นเพียงคลังเอกสารหรือเครื่องมือด้านการรายงานผล แต่เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่สนับสนุนการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการปรับปรุงการปฏิบัติงานจริง การสร้างการรับรู้ดังกล่าวอาจดำเนินการผ่านการถอดบทเรียนจากกรณีใช้งานจริง การนำเสนอผลลัพธ์เชิงประจักษ์จากการใช้ข้อมูล และการบูรณาการประเด็นการใช้ฐานข้อมูลเข้ากับเวทีบริหารและเวทีนโยบายอย่างต่อเนื่อง

๖.๓.๒ การปรับกรอบความคิดของบุคลากรให้การจัดการข้อมูลเป็นภารกิจหลักขององค์กร

ควรมีการปรับกรอบความคิดของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จากการมองการนำส่งข้อมูลและการจัดการฐานข้อมูลเป็นภาระงานเพิ่มเติม ไปสู่การมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจหลักและความรับผิดชอบเชิงองค์กร การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวควรดำเนินควบคู่กับการออกแบบแรงจูงใจเชิงระบบ เช่น การเชื่อมโยงการใช้และการนำส่งข้อมูลกับตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน การประเมินผลการปฏิบัติราชการ หรือการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณและโครงการในอนาคต เพื่อให้การจัดการข้อมูลเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๖.๓.๓ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและบทบาทด้านการจัดการองค์ความรู้

ควรมีการลงทุนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการจัดการองค์ความรู้และการใช้ข้อมูลเชิงนโยบายอย่างเป็นระบบ ทั้งในรูปแบบการอบรม การพัฒนาทักษะด้านการสังเคราะห์และแปลความรู้ และการกำหนดบทบาทผู้จัดการองค์ความรู้ (Knowledge Manager) ในระดับหน่วยงานหรือระดับเครือข่าย เพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงงานวิจัยกับการใช้งานจริง และสนับสนุนให้การใช้ประโยชน์องค์ความรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในระดับระบบ

๖.๓.๔ การบูรณาการฐานข้อมูลงานวิจัยกับระบบงานและการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน

ควรบูรณาการฐานข้อมูลงานวิจัยและนวัตกรรมเข้ากับระบบงานและแพลตฟอร์มดิจิทัลที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมใช้งานอยู่ในชีวิตประจำวัน เพื่อลดช่องว่างระหว่างแหล่งความรู้กับการปฏิบัติงานจริง และเพิ่มโอกาสในการนำงานวิจัยไปใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างทันท่วงที ควบคู่กับการเปิดพื้นที่ให้ผู้ใช้งานทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานสามารถสะท้อนผลการนำงานวิจัยไปใช้ ให้ข้อเสนอแนะ หรือเสนอโจทย์ปัญหาที่ต้องการองค์ความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้ฐานข้อมูลมีลักษณะเป็นระบบที่เรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๖.๔ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปอาจมุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงปริมาณเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการใช้ฐานข้อมูลงานวิจัยต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายและประสิทธิภาพการบริหารงานยุติธรรม รวมถึงการศึกษารูปแบบการใช้งานระบบข้อมูลของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติในระดับต่าง ๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่สามารถสนับสนุนการออกแบบระบบและกลไกการจัดการฐานข้อมูลให้สอดคล้องกับบริบทการใช้งานจริงมากยิ่งขึ้น

๗. บรรณานุกรม

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ. (๒๕๖๗). คำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการยุติธรรม.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๔. (๒๕๖๔). ราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานกิจการยุติธรรม. (๒๕๖๖). กรอบการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖–๒๕๖๙. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการยุติธรรม.

สำนักงานกิจการยุติธรรม. (๒๕๖๖). แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๖๖ –๒๕๖๙. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการยุติธรรม.

Ackoff, R. L. (๑๙๘๙). From Data to Wisdom. Journal of Applied Systems Analysis, ๑๖, ๓–๙.

Davenport, T. H., & Prusak, L. (๑๙๙๘). Working Knowledge: How Organizations Manage What They Know. Boston: Harvard Business School Press.

Justice Canada – Research and Statistics Division. Reports, Justice Data Modernization / Research outputs.

Ministry of Justice (UK). Accessing the Justice Data Lab service / Justice Data Lab documentation. GOV.UK.

Ministry of Law (Singapore). Legal Technology & Innovation Roadmap (TIR); SMU Centre for Digital Law & SOLID project materials.

National Institute of Justice (NIJ). Datasets from NIJ-Funded Research / National Archive of Criminal Justice Data (NACJD). U.S. Department of Justice / ICPSR.

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (๒๐๒๐). Building Capacity for Evidence-Informed Policy-Making. Paris: OECD Publishing.

Rowley, J. (๒๐๐๗). The wisdom hierarchy: Representations of the DIKW hierarchy. Journal of Information Science, ๓๓(๒), ๑๖๓–๑๘๐.

WODC – Research and Documentation Centre. WODC – About / Open data & datasets (via DANS/EASY). Netherlands Ministry of Justice.

๘. ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นางณัฐธลักษณ์ ภักดีณรงค์

ตำแหน่งปัจจุบัน นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิจัย
กองมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์
และหัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย
กองกิจการต่างประเทศและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

สถานที่ทำงาน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เลขที่ ๑๑๑ หมู่ ๔ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี ๑๒๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๙๕-๑๕๙-๙๕๓๒

โทรสาร -

E-mail nat_som@hotmail.com, natthalak.p@cifs.mail.go.th

วุฒิการศึกษา

- วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาชีววิทยา (เกียรตินิยมอันดับ ๒)
  มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประสบการณ์การทำงาน

- นักนิติวิทยาศาสตร์ กองมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
- นักนิติวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ
  ปฏิบัติหน้าที่เพิ่มเติมใน กองรวบรวมหลักฐานด้านการข่าวและนิติวิทยาศาสตร์
  ศูนย์ข่าวกรอง จังหวัดชายแดนภาคใต้ (กรข./นว.ศขก.จชต.)
- นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการ ปฏิบัติงานด้านยุทธศาสตร์
  ในโครงการพัฒนานักยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ (Strategist Development Program) ณ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กระทรวง อว.
- นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมในคดี
  กองสารพันธุกรรม และหัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย
  กองกิจการต่างประเทศและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์
  สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (อีกหน้าที่หนึ่ง)

ผลงานทางวิชาการ

๑. COMPARATIVE DNA EXTRACTION METHOD FROM ADHESIVE TAPE EVIDENCE FOR PERSON IDENTIFICATION (การเปรียบเทียบวิธีการสกัดสารพันธุกรรมแบบต่าง ๆ ในวัตถุพยานประเภทเทปกาวเพื่อใช้พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล) (ผลงานวิทยานิพนธ์)

๒. ผู้วิจัยร่วม โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือทางอณูชีววิทยาเพื่อประมาณระยะเวลาหลังการตายกรณีโครงกระดูกฝังดินในสุสาน (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม)

๓. โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบแชทบอทเชิงปัญญาประดิษฐ์ด้านนิติวิทยาศาสตร์เบื้องต้นสำหรับประชาชน (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นางสาวฉัตณฑี ศิลากุล

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรสาคร

สถานที่ทำงาน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรสาคร
ที่อยู่ ๕๙/๓๖ ม.๘ ถ.พระรามที่ ๒ ต. ท่าทราย อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๓๔-๔๒๓-๔๗๒

โทรสาร -

E-mail Teddyfair๒๒@gmail.com

วุฒิการศึกษา

- สังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา การบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การทำงาน

- นักสังคมสงเคราะห์ ๓- ๖ว สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พระนครศรีอยุธยา
- นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ กลุ่มงานประสานกิจการเด็กและเยาวชน สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบงานสังคมสงเคราะห์ กองระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรสาคร

ผลงานทางวิชาการ

๑. ประธานคณะทำงานโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพระบบการติดตามช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยกลไกการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน

๒. โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานควบคุม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายชนาพัทร์ มณีดุลย์

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้จัดการโครงการประจำประเทศไทย

สถานที่ทำงาน โครงการอาเซียน-ออสเตรเลีย เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์

โทรศัพท์ ๐๘๘-๘๙๘-๙๔๘๓

โทรสาร -

E-mail c.maneedul@unswalumni.com

วุฒิการศึกษา

- นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๒) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Masters of Laws, Kobe University (Japan) ทุนรัฐบาลญี่ปุ่น
- Masters of Criminal Justice and Criminology, University of New South Wales (Australia) ทุนรัฐบาลไทย

ประสบการณ์การทำงาน

- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์การเมืองอาวุโส สถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทย
- พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติการ ช่วยราชการ กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
- ผู้ช่วยงานสืบสวน สำนักงานตำรวจสหพันธ์ออสเตรเลียประจำประเทศไทย (Australian Federal Police)

ผลงานทางวิชาการ

(๒๐๒๐) HATE CRIMES IN THAI SOCIETY. SOCIAL SCIENCE ASIA: Official Journal of National Research Council of Thailand In conjunction with Journal of Thai Justice System, ๖(๒), ๑-๑๕. ๑๐.๑๔๔๕๖/ssa.๒๐๒๐.๑๐

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายวีระยุทธ จตุภาคสัมพันธ์
ตำแหน่งปัจจุบัน นิติกรชำนาญการ ๘
สถานที่ทำงาน บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)
โทรศัพท์ ๐๒-๕๓๕-๒๒๕๖
โทรสาร ๐๒-๕๓๕-๒๑๖๒
E-mail veerayuth.j@airportthai.co.th

วุฒิการศึกษา
- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประสบการณ์การทำงาน
- นิติกรอาวุโส ส่วนคดีปกครอง ฝ่ายคดี บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)
- ผู้อำนวยการส่วนคดีทั่วไป ฝ่ายคดี บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)
- นิติกรชำนาญการ ๘ ฝ่ายคดี บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

ผลงานทางวิชาการ

วิทยานิพนธ์ “การดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา กรณีซื้อขายสินค้าออนไลน์ (อัญมณีหรือเครื่องประดับราคาแพง)”

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายโตมร นามสาย
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการส่วนควบคุมทางศุลกากร สำนักงานศุลกากรภาคที่ ๓
สถานที่ทำงาน	สำนักงานศุลกากรภาคที่ ๓ เลขที่ ๖๐ หมู่ ๓ ถนนมหิดล ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทรศัพท์	๐๕๓-๒๘๑-๗๘๕ , ๐๕๓-๒๘๑-๗๘๖
โทรสาร	-
E-mail	๑๐๖๘๓๒@customs.go.th, Kaoey๗๑@gmail.com
วุฒิการศึกษา	
	- นิติศาสตรบัณฑิต
	- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารรัฐกิจและกฎหมาย)
ประสบการณ์การทำงาน	
	- หัวหน้าฝ่ายสืบสวนและปราบปราม ด่านศุลกากรเชียงแสน
	- ผู้อำนวยการส่วนควบุมทางศุลกากร ด่านศุลกากรทุ่งช้าง
	- ผู้อำนวยการส่วนควบคุมทางศุลกากร ด่านศุลกากรเชียงของ
	- ผู้อำนวยการส่วนควบคุมทางศุลกากร ศภ.๓
ผลงานทางวิชาการ	-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นางสาวธนิยา ไวยสุศรี
ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน สำนักงานศาลยุติธรรม
โทรศัพท์ ๐๙๐-๙๘๐-๓๖๖๔
โทรสาร -
E-mail jazz_waisusri@hotmail.com

วุฒิการศึกษา

- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การทำงาน

- นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม
- หัวหน้าส่วนแผนงานและวิเคราะห์งบประมาณ สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม

ผลงานทางวิชาการ -

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นางทรรศพร มหาชานิกะ
ตำแหน่งปัจจุบัน นิติกรชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน สำนักกฎหมาย กรมที่ดิน
โทรศัพท์ ๐๘๑-๖๒๐-๒๐๑๕
โทรสาร -
E-mail temmy๒๕๑๘@gmail.com

วุฒิการศึกษา

- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ประสบการณ์การทำงาน

- นิติกร ๓ - นิติกร ๗ กลุ่มงานคดี สำนักกฎหมาย กรมที่ดิน
- นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานให้คำปรึกษาและร่างกฎหมาย สำนักกฎหมาย กรมที่ดิน

ผลงานทางวิชาการ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาอำนาจศาลในการกำหนดพิจารณาคดีของตนเอง: กรณีศึกษาศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายธนากร อุดมวิช
ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
โทรศัพท์ ๐๘๗-๗๑๐-๘๑๙๑
โทรสาร -
E-mail planguns@gmail.com
วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) การจัดการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) การจัดการงานสาธารณะ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การทำงาน

- นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ
- คณะทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนและติดตามงานนโยบายเร่งด่วน ของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบาย Active Learning, หลักสูตร สมรรถนะ, หลักสูตร การวัดและประเมินผล และ นโยบายการปรับคุณภาพชีวิตเด็ก: โครงการอาหารกลางวัน
- คณะทำงานการศึกษานโยบายความปลอดภัยของผู้เรียน สู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา
- คณะทำงานติดตาม ประเมินผลตามนโยบายความปลอดภัยของผู้เรียน โดยการสร้างสถานศึกษาปลอดภัย และบริหารจัดการเชิงบูรณาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙)

ผลงานทางวิชาการ

๑. รายงานผลการวิจัย การศึกษาเปรียบเทียบการนำนโยบายความปลอดภัยของผู้เรียน โดยการสร้างสถานศึกษาปลอดภัยสู่การปฏิบัติต่อความคาดหวังของหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา

๒. รายงานการตรวจราชการตามนโยบายการตรวจราชการเฉพาะด้าน (Agenda Based) เรื่อง นโยบายการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง และมีคุณธรรม ความเป็นพลเมือง ปลูกฝังความมีระเบียบวินัย โดยกระบวนการลูกเสือ และยุวกาชาด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

๓. รายงานการตรวจราชการ ตามนโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวจิรนัน พรามกุล
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชุมพร
สถานที่ทำงาน	สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชุมพร
โทรศัพท์	๐๗๗-๕๐๕-๙๙๖, ๐๘๓-๑๘๒-๘๘๓๕
โทรสาร	๐๗๗-๕๐๕-๙๙๖
E-mail	Jiranun๘๙๘๙@gmail.com
วุฒิการศึกษา	- ปริญญาตรี สาขาศิลปศาสตร์ (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) และสาขานิติศาสตร์
ประสบการณ์การทำงาน	- ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๗ – ปัจจุบัน
ผลงานทางวิชาการ	-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นางสาวประกายศรี ศิริคุณ
ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน ทัณฑสถานหญิงนครราชสีมา กรมราชทัณฑ์
โทรศัพท์ ๐๖๕-๒๙๑-๐๙๐๖
โทรสาร -
E-mail p.sirikun๙๒@gmail.com
วุฒิการศึกษา

- ศิลปศาสตร์บัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
- รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประสบการณ์การทำงาน

- ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง เรือนจำอำเภอรัตนบุรี
- ผู้อำนวยการส่วนปกครองผู้ต้องขัง ทัณฑสถานหญิงนครราชสีมา
- ผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง ทัณฑสถานหญิงนครราชสีมา

ผลงานทางวิชาการ -

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล พันตำรวจโท ณัฐพล เสียมไหม

ตำแหน่งปัจจุบัน รองผู้กำกับการ ๓ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ๑

สถานที่ทำงาน อาคารรัฐประศาสนภักดี ศูนย์ราชการฯ (อาคาร บี) ชั้น ๔ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ศูนย์ราชการ ถนน แจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

โทรศัพท์ ๐๙๕-๓๔๒-๖๔๒๖

โทรสาร -

E-mail nattaphon.top๓๔@gmail.com

วุฒิการศึกษา

- ปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (ตร.) โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประสบการณ์การทำงาน

- สารวัตร กองกำกับการสืบสวน กองบังคับการตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ๑
- สารวัตร กองกำกับการวิเคราะห์ข่าวและเครื่องมือพิเศษ กองบังคับการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ๓
- รองผู้กำกับ ๓ กองบังคับการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ๑

ผลงานทางวิชาการ -

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายวิชาญ ทองรัก
ตำแหน่งปัจจุบัน	อุปนายกฝ่ายปฏิบัติ สภาทนายความในพระบรมราชินูปถัมภ์
สถานที่ทำงาน	สภาทนายความในพระบรมราชินูปถัมภ์
โทรศัพท์	๐๘๔-๑๓๘-๘๖๒๙
E-mail	Chanthongrak๑๑๐๔@gmail.com
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประสบการทำงาน	- ประธานสภาทนายความมีนบุรี - คณะกรรมการฝ่ายช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย สภาทนายความ
ผลงานทางวิชาการ	-